

motivation and of motivation features, properties are embodied features.

On the successful development of of motivation to innovate teachers affects the objective and subjective factors, including: innovative atmosphere type innovation, long duration of the innovation process, methodology innovation, management innovation model institution and sex, age, and level of anxiety subjective control.

Involving teachers in creative activities in troubled laboratories and creative workshops, professional clubs, presentations of innovative educational projects, participation in training teachers for personal growth teacher skills competitions, fairs pedagogical ideas and the use external incentives and support initiatives should provide self-confidence, self-development and self-realization of teachers that will contribute to the development of innovative educative of motivation of teachers.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА МІЖКУЛЬТУРНА ВЗАЄМОДІЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ ТА СТУДЕНТІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ

УДК 378.147

Князян М. О., Берлінська Н. Ф.

В статье рассмотрены позиции ученых по проблеме организации межкультурной коммуникации и межкультурного взаимодействия учеников и студентов. Раскрыта сущность межкультурной коммуникации, межкультурного взаимодействия и методы их организации.

Ключевые слова: *межкультурная коммуникация, межкультурное взаимодействие.*

The positions of scientists about the organization of intercultural communication and intercultural interaction of pupils and students are investigated in the article. The essence of intercultural communication, intercultural communication, and methods of their organization are represented.

Keywords: *intercultural communication, intercultural interaction.*

Останнім часом набуває особливої актуальності проблема формування у школярів та студентів умінь ефективної міжкультурної комунікації та міжкультурної взаємодії між представниками різних народів. Ця проблема пов'язана з такими важливими практичними завданнями сучасної освіти, як розвиток навичок соціальної взаємодії, активізація участі у міжнародному співробітництві, використання культурної спадщини різних етносів для духовного розвитку молоді.

Різноманітні аспекти окресленого питання розглядалися в таких напрямках: філософсько-методологічні засади виховання особистості (В. Андрущенко, І. Бех, А. Богущ, В. Кремень), засоби підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх педагогів на засадах гуманістичної освіти (Є. Барбіна, Н. Богданова, Н. Грама, В. Гриньова, Н. Кічук, З. Курлянд, А. Линенко, С. Литвиненко,

Н. Ничкало, О. Савченко, О. Сухомлинська), методи формування комунікативної культури учнів та студентів (М. Князян, Р. Мартинова, С. Ніколаєва, С. Рябушко).

Втім, питання про організацію міжкультурної комунікації та міжкультурної взаємодії саме на уроках іноземної мови потребує більш детального аналізу, що й зумовило мету статті: розкрити теоретичні засади та методи формування вмінь ефективної міжкультурної комунікації та взаємодії у процесі навчання іноземної мови.

Висвітлюючи теоретичні засади організації міжкультурної комунікації та міжкультурної взаємодії учнів та студентів, насамперед, слід підкреслити, що у філософських виданнях наголошується на такій провідній функції комунікації, як досягнення соціальної спільності при збереженні індивідуальності кожного її елемента. В цілому, комунікація розуміється як смисловий та ідеально-змістовий аспект соціальної взаємодії [3, с. 497]. Вирізняють вербальну й невербальну комунікацію, де перша визначається як цілеспрямований процес передачі за допомогою мови певного мисленнєвого змісту, інша – підтримує вербальну, забезпечуючи нецілеспрямовану передачу певного психічного змісту (образного, емоціонального, мотиваційного) [3].

Аналізуючи позицію експертів Ради Європи, можна стверджувати, що оптимальний характер міжкультурної комунікації та взаємодії є можливим, якщо особистість володіє такими компетентностями, як «автономна дія», «вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах» (оскільки в їх структурі відбивається такий компонент, як комунікаційні здібності), а також компетентністю «інтерактивне використання засобів», котра передбачає володіння рідною та іноземними мовами, розвиток мовлення і культури мови [2].

Переосмислюючи рекомендації Ради Європи крізь призму формування вмінь міжкультурної комунікації та взаємодії, наголосимо, що особистість має володіти такими компетенціями в рідній та іноземних мовах: лінгвістичною (лексичними, фонологічними, синтаксичними знаннями та вміннями), соціолінгвістичною (знаннями про соціокультурні умови користування мовою, тобто про норми, котрі регулюють стосунки між різними групами людей (між поколіннями, статями, класами тощо), правила ввічливості, лінгвістичні кодифікації основних ритуалів життя суспільства), прагматичною (вміннями вживати лінгвістичні засоби, серед яких продукування мовних функцій, актів мовлення). З урахуванням сучасних вимог до ефективної міжкультурної комунікації та взаємодії пріоритетного значення набуває когнітивна організація словника, котра залежить як від індивідуальних особливостей людини, так і від культурних особливостей спільноти, у якій ця людина соціалізована, та в якій відбувалося її навчання. Окрім цього, важливим стає й оволодіння «сценаріями інтерактивних обмінів» [1, с. 13]; вони стосуються «вмінь дискурсу, злитності та зв'язності, ідентифікації типів і форм текстів, іронії та пародії» [1, с. 13].

Отже, вивчення теоретичних джерел [1-3] дає змогу узагальнити, що *міжкультурна комунікація* передбачає володіння певною сукупністю лінгвістичних знань та комунікативних умінь, знаннями про норми та обмеження у сфері спілкування, особливості вербальної та невербальної взаємодії в контексті життєдіяльності різних етнічних груп. *Міжкультурна взаємодія* при цьому передбачає як спілкування, так і сумісну діяльність представників різних культур

на засадах толерантності, взаємної поваги, підтримки та допомоги, в результаті чого збагачуються знання про духовні цінності різних народів, їхню культурну спадщину та досягнення в світовому цивілізаційному процесі.

Забезпечити ефективність міжкультурної комунікації та міжкультурної взаємодії є доцільним з використанням потенціалу методу проектів та проблемного навчання.

В ході навчання іноземної мови, як свідчить досвід, має сенс упроваджувати систему завдань з організації проектної діяльності учнів та студентів. Проект, як відомо [4], визначається як результат певної діяльності (продуктивний аспект) та як інноваційна форма організації спільної роботи учнів або студентів, котра спрямована на досягнення очікуваного результату (діяльнісний аспект).

Наприклад, на уроках іноземної мови в процесі вивчення певного твору художньої літератури нами було запропоновано систему завдань, які упроваджувалися відповідно до таких етапів: орієнтаційний (ознайомлення учнів та студентів із творчістю певного письменника, проблематикою того твору, який вивчається на уроці, головними персонажами; висвітлення певного художнього образу в інших видах мистецтва (музиці, живопису, скульптурі)), адаптаційний (здійснення учнями та студентами характеристики персонажів, аналіз їхньої поведінки з точки зору різних епох та культур; виявлення впливу художнього твору на розвиток світової літератури; підготовка ілюстрацій до окремих фрагментів твору, інсценізація його уривків), креативний (порівняння власної поведінки з поведінкою головного персонажу, аналіз якостей характеру, над удосконаленням яких потрібно працювати, розробка на цій основі програми особистісного саморозвитку; характеристика ключової ідеї твору, його ролі у духовному вдосконаленні як окремого етносу, так і людства в цілому; висунення гіпотез щодо наступного розвитку подій тощо). Результатом роботи учнів у такому проекті на основі художнього твору є підготовлене портфоліо, який містить такі розділи: «Письменник / поет та його твір у контексті національної та світової культури», «Художні образи твору в різних видах мистецтва», «Аналіз впливу твору на моральний розвиток особистості, етносу, людства», «Програма особистісного саморозвитку».

Позааудиторна навчальна робота, на наш погляд, надає більших можливостей у організації проектної діяльності, оскільки учні та студенти мають змогу брати участь у ній у межах факультативів, проблемних груп, наукових гуртків, дослідницьких центрів на базі середньої та вищої школи.

Наприклад, нами був організований проект «Професійний портрет вчителя іноземних мов у системі освіти в об'єднаній Європі», в контексті якого учні старших класів та студенти досліджували досвід відомих учителів іноземних мов у Західній Європі, окреслювали їхні найважливіші особистісні та професійні якості, визначали систему вимог до педагогічної діяльності вчителя-філолога з урахуванням багатокультурності Європейського Союзу, формували перелік якостей, знань та вмій, котрі забезпечують ефективність професійно-педагогічної діяльності вчителя-словесника в Західній Європі.

Окрім цього, був упроваджений проект, який передбачав організацію студентами на базі школи та університету міжкультурного фестивалю «Мови та культури в Одеському регіоні», у форматі якого представники різних етнічних груп мали презентувати інформацію про своєрідність їхніх національних культур, особливості розвитку мови, взаємовплив мов та культур у Одеській області тощо.

Проблемне навчання, як відомо [2; 4], передбачає створення проблемної ситуації на уроці або в позааудиторний час, висунення гіпотез щодо вирішення проблеми, їхній аналіз та вибір найефективніших, узагальнення. Наприклад, на базі творів художньої літератури Великої Британії (романи Джоан Ролінг про Гаррі Поттера, новела Льюїса Керрола «Аліса в Країні чудес»), Франції (новела Андре Моруа «Поштова картка», романи Ерве Базена «Гадюка в кулаці», Марселя Паньоля «Час секретів») студентам на заняттях з «Основної мови» (англійська / французька) було запропоновано проаналізувати психологічні особливості та світогляд дітей 7-8, 9-10, 11-12 років. Як студентам, так і учням спеціалізованих шкіл на уроках з «Домашнього читання» при вивченні окреслених вище творів або їхніх фрагментів, є доцільним давати завдання на аналіз тих проблемних ситуацій, які представлені в тексті (чому Наталі розірвала поштову картку, яку їй подарував батько; поясніть цей вчинок дівчинки; як письменник представляє особливості менталітету росіянина Петра (батька Наталі) та німця Генріха (вітчима дівчинки); запропонуйте засоби, за допомогою яких можна вплинути на її поведінку, покращити стосунки з вітчимою (новела Андре Моруа «Поштова картка») або створювати інші (наприклад, якби в сім'ї Резо в Китаї народилася дівчинка, чи могло б це вплинути на ставлення мадам Резо до своїх старших синів; як, на Вашу думку, є можливим покращити стосунки в цій родині (роман Ерве Базена «Гадюка в кулаці»)).

В позааудиторний час у ході засідань проблемної групи має сенс аналізувати ті проблемні ситуації, які виникають на уроках іноземної мови в багатокультурному класі, та пропонувати гіпотези щодо їх вирішення. Як свідчить досвід навчання іноземних мов, на основних та факультативних заняттях має місце забезпечення активної мовленнєвої діяльності (наприклад, діалогічної) з розв'язання глобальних проблем (як об'єднати зусилля різних країн з подолання терористичних актів, агресії, непримиримості, яким чином діяти, щоб запобігти подальшому глобальному потеплінню).

Отже, ефективність організації міжкультурної комунікації та міжкультурної взаємодії учнів та студентів забезпечується на уроках з іноземної мови за допомогою проектною роботи та проблемного навчання. Перспективи дослідження полягають у висвітленні ролі науково-дослідної діяльності у формування міжкультурної компетентності молоді.

Література

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. — К. : Ленвіт, 2003. — 273 с.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : кол. монографія / [Бібік Н. М., Ващенко Л. С., Локшина О. І., Овчарук О. В., Парашенко Л. І., Пометун О. І., Савченко О. Я., Трубочева С. Е.] / [за заг. ред. О. В. Овчарук]. — К. : К.І.С., 2004. — 112 с.

3. Новейший философский словарь / Сост. А.А. Грицанов. 3-е изд., исправл. — Мн. : «Книжный дом», 2003. — 1280 с.

4. Хромченко О. В. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до організації навчально-дослідницької діяльності старшокласників : дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Олена Василівна Хромченко. — Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2014. — 230 с.

THE INTERCULTURAL COMMUNICATION AND INTERCULTURAL INTERACTION IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE'S TEACHING OF PUPILS AND STUDENTS: THEORETICAL CONCEPTS AND METHODS OF ORGANIZATION

Knyazyan M., Berlinskaya N.

Abstract. *The study of theoretical sources convinces us that the intercultural communication provides the system of linguistic knowledge and communicative skills, knowledge of rules and restrictions on communication, especially verbal and nonverbal interaction in the context of life of different ethnic groups. Intercultural interaction provides an activity of different cultures based on tolerance, mutual respect, support and help bringing to enrich the knowledge of the moral values of different peoples, their cultural heritage and achievements in the world civilization process.*

To ensure the effectiveness of intercultural communication and intercultural interaction is feasible using the method of projects and problem-based learning.

Our experience shows that it is necessary to introduce a system of tasks of the project activity. The project is determined as the specific activity and as an innovative form of pupils' or students' collaboration. For example, in the classroom of foreign language the system of tasks includes the following steps: orientation, adaptation, creation. It is advisable to propose the problem situations that arise in a multicultural classroom, and propose the different hypotheses for their solution.

Thus, the effectiveness of intercultural communication and intercultural interaction of pupils and students provides the organization of project work and problem-based learning. Prospects study is to highlight the role of research activity in the formation of intercultural competence of youth.

Keywords: *intercultural communication, intercultural interaction.*

ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТОК НА ЗАНЯТТЯХ З ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ

УДК 37.015.31:796.012.2

У статті наводяться результати експериментально-педагогічного дослідження та викладаються методичні вказівки з вдосконалення розвитку рухових якостей у студенток на заняттях з легкої атлетики. Методичні вказівки адресовані викладачам вузів, шкільним вчителям і студентам.

Ключові слова: *фізичне виховання, легка атлетика, рухові якості.*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РАЗВИТИЯ ДВИГАТЕЛЬНЫХ КАЧЕСТВ У СТУДЕНТОК НА ЗАНЯТИЯХ ПО ЛЕГКОЙ АТЛЕТИКИ

Небож В. Т.

В статье приводятся результаты экспериментально-педагогического исследования и методические указания в совершенствовании развития двигательных качеств у студенток на занятиях по легкой атлетике. Методические указания адресованы преподавателям вузов, школьным учителям и студентам.